

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENESEKE NARODNE JEDNOTHE

Organ of and published by the Slovens National Benefit Society

Narodna: za Edinštvo države (New Chicago) in Kanado \$5.00 na leto, \$3.00 na poslovne leta; za Chicago in Cicer \$7.00 na poslovne leta, \$5.00 na poslovne leta; za Slovence \$8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicer \$7.00 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru: Kopijasti dopisov in nerezdenih frankov se ne vržejo. Kopijasti literarna vsebine (kratki, pesni, darse, posni itd.) se vržejo podpisatelju in v sklopu, da je pridobljeno poštino.

Advertising rates, op. agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Našlaj na vas, kar ima stik s Redom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer June 20, 1925, poleg vsega imena na naslovu poneni, da film je z tem datumom poteka na ročnini. Ponovite jo pravofanno, da se vam ne ustavi.

Benito ima zaveznika

Benito Mussolini ima dobrega zaveznika v Hearstovem tisku v Ameriki. Hearstovi uredniki in pisuni so prav tako dobre klepetulje kakor je Mussolini s svojimi zblaznili propagandisti. Zlasti se odlikuje staro Brisbane, glavni urednik Hearstovih časopisov. Ako ima Mussolini še kaj odlikovanj reda italijanske krone, Brisbane ga zaslubi.

Hearstovi listi, ki že precej časa žro boljševike in Rooseveltov "New Deal", so zdaj zadeli šreti tudi Abesince. Fašistična kampanja teh listov jih je postavila v zelo slabo luč in staro Hearst je bil prisiljen najeti po cele strani prostora v drugih kapitalističnih dnevnih za "glas", v katerem prisega, da je on za svobodo in demokracijo. Ogromna vsota denarja za ta "glas" je bila vrzena v vodo. Hearstovo začaganje kadila diktatorju Mussoliniju je najlepši dokaz, kakšno svobodo in demokracijo hoče ta največji ameriški demagog.

Stari Brisbane dan za dnevom piše o barbarsku Abesinci in silni moći Mussolinijevega orožja, ki že nauči bedaste Abesince, da bodo vedeli, kaj je moderna armada. Brisbane je informiran, da se bodo Abesinci borili s strupenimi cici-muhami in drugimi strupi, s katerimi bodo zastrupili vodo Italijanom, a vse to jih ne bo nič pomagalo, kadar Mussolini ne letala zatemne abesinsko nebo in začne toča italijanski bomb padati na abesinske divake. Mussolini bo imel pravico, da na te divijke izsuje najstrupenejši plin, ki ga izdejajo njegovi kemiki.

Brisbane je trdno prepričan, da so Abesinci absolutno brez moči proti mogočnemu Mussoliniju, ki je vsekakor nepremagljiv. Ce bi bili Abesinci pametni, bi se bili že davno podali Italiji in si prihranili samorom; ker niso pametni, zaslужijo uničenje ...

Stari Brisbane je bil prav tako trdno prepričan, da prohibicija ne pojde nikdar iz ameriške ustawe. Dan za dnevom je to trdil — najmanj stokrat je to zapisal. Ko je pa prohibicija zletela iz ustawe v desetih mesecih, je bil Brisbane tiko kakor ostriga v školjki. Upajmo, da ga bo njegovo "prepričanje" o Mussolinijevi zmagi in slavi prav tako potegnilo za nos ...

Demokracija in klerikalci

Naš šepavi sosed, Amerikanski Slovenec, je zadnji teden pisal o preobratu v Jugoslaviji in pri tem je zapisal:

"Značilno pri tem je in kar je vredno in zasluži, da se povdari na ves glas, da te toliko željene in potrebne svobode in demokracije ni vrnili jugoslovanskim narodom kak gostobedini liberalci in socialisti, ki so s svobodo in demokracijo v besedah vrlo radodarni, ali v dejanjih pa za isto niso, ker pač preradi diktatorsko vladajo in pašujejo. To svobodo in demokracijo je vrnila jugoslovanskim narodom nova jugoslovanska vlada, v kateri ima za notranji pomen domovine skoro najvažnejši ministrski resor dr. Anton Korošec, slovenski katoliški duhovnik."

Kaj hoče pisec s tem povedati? Vsekakor le to, da je svobodo in demokracijo vrnil Jugoslavij dr. Korošec, katoliški duhovnik, kar naj pomeni, da katoliška duhovščina oziroma klerikalizem ljudi in hoče svobodo in demokracijo!

Zdaj nam ni za to, da bi razpravljali, koliko svobode in demokracije je preobrat že dal Jugoslaviji. Vse to je še pri obljubah in diktatorski volilni zakon še ni spremenjen. Ce prav razumemo, so bile te obljube dane še prej predno je dr. Korošec prišel v vlado, torej niso Korošecova zasluga. Dr. Korošec je že bil ne samo v vladu, temveč na čelu vlade in zakaj ni takrat uvedel demokracije?

Liberalci nas ne brigajo. Teh sploh ni več na Slovenskem! Šli so h klerikalcem! Zadnji mu evharističnemu kongresu v Ljubljani so liberalci prav tako lojalno kadili kakor klerikalci, iz česar sklepamo, da so zdaj v klerikalnem taboru.

Kadar pa omenjate socialiste, demokratične socialiste, ne boljševikov ali kakšnih napol boljševikov, tedaj boste pošteni! Socialisti hočejo svobodo in demokracijo v dejaniu, ne samo v besedah! V Jugoslaviji bodo to dokaj

Glasovi iz naselbin

Letna seja delničarjev

North Chicago, Ill. — Glavno letno zborovanje delničarjev slovenskega stavbinskega in posojilnega društva (North Shore Building and Loan Association) bo v soboto 27. julija v šolski dvorani na 10. cesti, Waukegan.

Dolžnost vsakega delničarja in delničarke je, da se tega zborovanja gotovo udeleži. Na tem zborovanju bo podan račun in poslovanje preteklega leta, vabilo se bo tri nove direktorje in rešile druge reči, ki pridejo na dnevnini red.

Te dni je vam bilo poslanlo na dom naznanko in pooblaštilo (proxy) na vaš zadnji naslov, ki ste ga dali društvu. Ako se je kdo preselil in ni društvu dal novega naslova, naj za svoje pooblaštilo vpraša tam kjer je prej stanoval. Na vseh pooblaštilih je od zadaj vaše ime in naslov, kakor tudi številke od vaših knjižic ali certifikatov, in koliko delnic imate.

V slučaju, da je kaka pomnila, prosim, da nam to sporočite, da se popravi, in ako ni "proxy" dobil, da novega dobli, in to naj stori vsaj do petka 26. julija. Vsek delničar naj prima se s seboj ta "proxy" na sejo, kjer se bo z njim registriral, kar bo prihranilo veliko časa na seji. Ker ne bo treba listati po knjigah, da se ugotovi vaše delnice. Prosimo, upoštevajte to.

Ako se pa nikakor ne morete osebno seje udeležiti, pa izročite kateremu uradniku ali pa drugemu delničarju, ki se bo seje udeležil, da vas zastopa in voli v vseh zadavah, ki so na dnevnini redu. Vas "proxy" morajo biti lastnorodenčno s tinto podpisana od lastnika in imonega, kateremu je izročil.

Naj omenimo, da so bila "proxy" podpisana na Cliff Mini, ki je oddaljena le nekaj minut od Imperial proti Moon Runu. Nadalje sem čital v poročilu, da v Mun Runu niso Godinovi našli J. Ambrozicha. Ce bi bili vpravili za Slovenski dom ali poznane trgovce Franca Mačka, ki je bil že večkrat delegat in tudi gostilno ima, bi ga bili gotovo našli. Tam živi tudi znani trgovec Luka Butja, Sploh živijo okrog Slovenskega doma sami Slovenci in v pol uri lahko običete vse. Tudi v tej naselbini je Prosveta jako razširjena. Močno jih je motilo to, ker je pošta zadnje čase napravila nekaj sprememb. Potrebovali bi bili torej dobrega veditelja.

Nova 58. serija delnic se je otvorila 3. avgusta. Delnice so po 12½ v 25c tedensko in enkratno vplačilo \$25.00 ali \$100. Pričnite hrani z malo vsoto in v par letih boste imeli velik kapital.

Društvo ima na razpolago večjo vsoto denarja za posojilo na domove, za poprave istih in za razne druge stvari, ki jih potrebujete. Za nadaljnjo pojasnilo se obrnite na odbor. Vsa posojila so vknjižena na prvo vknjižbo (first mortgage). Ker se glavno zborovanje vrši ob času, ko ima odbor direktorjev svojo redno tedensko sejo, vsled tega bo seja direktorjev v petek zvečer namesto v soboto. Kdor ima kakšno zadevo, naj pride v urad v petek zvečer. Urad bo v soboto odprt le do 4. ure popoldne. Ta spremembu časa velja samo za petek in soboto 26. in 27. julija.

Math Ivanetich, tajnik.

Poročilo zastopnika

Sharon, Pa. — V zadnjem mestu poročilu iz Strabana, Pa., sem na kratko poročal o praznovanju 25 letnice društva Postojnske jame št. 138. Tisto kratko poročilo sem napisal in odpadal, ko je mrs. Godina še sladko spala pri Terčeljevih. Ko sem se torej prišel posloviti od prijazne Godinove družine, je bilo moje poročilo že daleč na potovanju.

Tisto jutro me je hotel poteg-

gotovo zelo vesela takega obiska. Ona je starata mati Sylvije Homcové iz Auburna, Ill., ki je delala dolgo let v glavnem uradu. Kasnar pa razvidim iz poročila, so napravili velik ovink brez potrebe. Videli bi bili lahko tudi Ambridge, Aliquippa, Midway, Cover Dale in še več drugih naselbin in bi bili še pravočasno prišli v Strabape. Ampak po toči zvoniti je prepozno. Veseli me, da ste se zdravi vrhnili v Chicago. Želim, da bi nas zopet v kratkem obiskali — vse hribi Pennsylvani.

Anton Zidanšek.

Eksplozija v rudniku — štirje mrtvi

Hastings, Colo. — Tukaj se je zadnje dni zgodila eksplozija v premogovniku Bear Canon Coal Co. — 23 milij jugozapadno od Trinidad. Ob času razstreble so s sreči delali le štirje rudarji, ki so vsi ubiti — med temi dva mašinista in motor.

Lekš Mato iz Gruža, Dalmacija;

Ljuljak Petar iz sela Žirovac,

srez Dvor, savska ban.; sedaj živi nekje v Pecksliju, N. Y.

Leonardiča Laza iz Beograda;

zadnjič se je javil iz Akrona, O.

Medždrac Jano iz Hajtiča, Glinica;

črna, savska ban. Javil se je iz Steetona, Pa.;

Martinovič Mijo iz sela Torka;

Martinovič Stevan iz Medine, Madžarska, sedaj nekje v Akronu, Ohio;

Milešanovič Milan iz Bosanske Dubice; živi nekje v Columbusu, Ohio;

Milešanovič Ilija, rojen 1882 v Mohovcu; zadnjič se javil iz Campbella, O.;

Mirich Dorotea, rojena Prusansovska; zadnjič se javila iz Elmire, N. Y.;

Pavlič Alojzija iz Kaptolske Galdova; sedaj živi v Lewisu, Ohio;

Petrovič Miodrag iz Kragujevca; v Ameriko prišel l. 1914 v srbski vojni misiji;

Reljac Luka iz Podhuna, občina Jelenje; živi nekje v Pennsylvaniji;

Rumenič Josip, rodom iz Žabljaja, dunavska ban.; zadnjič se javil iz Newarka, N. J.;

Sapar Marija, rojena Cizerle, iz Stične; biva nekje v Auburnu, Illinois;

Schaefer Karl, rojen 1873 na Dunaju; bival v New York City;

Daničić Frank, rojen v vasi Stari Bečej; sedaj živi nekje v Harborju, Indiana;

Bulatt Mitchel iz Gornje Pijavčine; sedaj nekje v New York City;

Bunjec Mijo Djuro, imenovan "Misko", rodom iz Kraljevščine;

Dadič Marijan, pristojen v Vinjerku, občina Benkovac; sedaj nekje v New York City;

Demonja Petar iz Bjelovaca br. 4; zadnjič se je javil iz Garyja, Ind.;

Daničić Frank, rojen v vasi Zaboršt, okraj Krško; v Ameriki od 1913; delal je v nekem hotelu v New York City;

Donner Arpad iz Zagreba; živel v New Yorku od l. 1932;

Golubić Janko iz Grabra 12, srez Jastrebarsko; zadnjič se je javil iz Johnstowna, Pa.;

Goršek Karl iz Leskovca, občina Krško; v Ameriki od 1914. Živel v Pittsburghu, Pa.;

Govedarica Gaša iz Izgorima, srez Gatački, zetaka banovina;

Harapin Mato iz Zagreba; v Ameriki od 1909; živi nekje v Lorainu, O.;

Hiel Valentín iz Srpskog Miletića;

Joger Leopold iz Trbovelj; v Ameriki od l. 1921; zadnjič našel se bil v West Newtonu, Pa.;

Jovanovič Petar iz sela Veliki Izvoz, kraj Zaječara;

Jurich Pavao, imenovan "Frigalo", iz Primoštena pri Sibenu; sedaj živi nekje v New York City;

Kadšperk Perka iz Nikšića, zetaka banovina; sedaj živi nekje v Illinoisu;

Tatči Milivoj, star 62, rojen v Titelu, dunavska ban.; živi sedaj nekje v Clevelandu, O.;

Sevič Petar iz Sinika Temerlin, dunavska ban.; sedaj v Columbusu, O.;

Sigel Ivan iz Zagreba; sedaj živi nekje v Clevelandu, O.;

Slijanec Marko iz Ljutomerja, dravška ban.; v Ameriki od leta 1908;

Sočevič Jordan Lazar iz sela Capare, vardska ban.; sedaj živi v Newarku, N. J.;

Sapar Marija, rojena Cizerle, iz Stične; biva nekje v Auburnu, Illinois;

Svrankič Anton iz Starog Slatnika 5, živi nekje v Osagu, W. Va.;

Tatči Milivoj, star 62, rojen v Titelu, dunavska ban.; živi sedaj nekje v Clevelandu, O.;

Tomac Gera-Krkar iz Bosljive Loke, Brod na Kupi; zadnjič se javila iz Brooklyna, N. Y.;

Tomašević Toma iz Velikog Vrha, srez Jastrebarski, savska ban.; sedaj živi v St. Mary's Pa.;

Vadnal Valentín iz Nemške vase pri St. Petru na Plivki (Poštnoj); baje živel in umrl nekje v New York Cityju;

Vitez Andrija, živi nekje v W. Aliquippa, Pa.;

Verbanč Ana iz Buzina, občina Odra pri Vel. Gorici; sedaj živi v Ogdenburgu, N. Y.;

Vučkovič Ilija iz Šrpskih Morava

Vesti iz Jugoslavije

(Gavirna poročila iz Jugoslavije.)

DENA DEKLARACIJA — NIC NOVEGA

Ljubljana. 4. julija se je sestala na skupščina, da siši napovedno deklaracijo nove vlade, ki so se skoraj vasi poslanci, bili mandati doslej že izbrani, manjkali so seveda radicevski poslanec in predsednik Stojadinović, ki del deklaracijo vlade, ki je kratica. Kaj posebnih novega deklaracija ne vsebuje, le nekaj izprenemb in nove politiki.

Na skupščini so bili zastopniki nekaterih izseljenskih druževin, zastopniki oblasti in socialističnih zavodov, iz Lukaenburga in Francije sta bila dva delegata, iz Amerike pa je prisostvoval znani časnik Ivan Mladinec iz New Yorka. Poslali so pozdravne brzjavke kralju Petru in knezregentu, predsedniku vlade in ministru za socialno politiko, nato pa razpravljali o raznih organizacijskih vprašanjih. O izseljenstvu v Ameriki in stikih naših in izseljenskih listov je govoril Mladinec iz New Yorka. Kakšne posebne važnosti zborovanje ni imelo. Sploh imamo v državi pogosto razne izseljenske ankete, izseljenske konference in seje in tako dalje, a niti na enem teh zborovanj niso zastopani preko svojih organizacij naši izseljeni v Ameriki, dasi je teh največ. V Ameriki imamo polno slovenskih druževin, a le redko kdaj je katero zastopano na teh zborovanjih, od večjih podprtih jednot n. pr. sploh nikoli nobena. — Klaralci imajo svoje izseljensko Društvo sv. Rafaela, ki je za časa evharističnega konгрesa v Ljubljani tudi sklical konferenco oz., kakor so jo imenovali, prvi slovenski izseljenski kongres. Malo čudno zveni ta bavni naslov, ko pa je kongres le Društvo sv. Rafaela. Zabeležiti moramo s tega kongresa govor zastopnika Okrožnega urada za zavaranje delavcev v Ljubljani, ravnatelja Bohinjca, ki je poudaril potrebo, da se sestavi potreben moderen izseljenski zakon, s katerim naj se urede splošna gospodarska, nacionalna, socialna in politična vprašanja izseljelstva. Kakšne dolobne naj bi vseboval tak zakon, ne vemo. Kako naj bi jugoslovanski izseljenski zakon reševal vsa vprašanja izseljenstva, pod tem razumem tudi vprašanja izseljencev v tujini, si težko predstavljamo. Druga zanimivost je govor Lea Zakrajske, ki je govoril o izseljenskem tisku. Delal je, da prejemajo naši listi v tujini prva poročila o notranje-političnih dogodkih v Jugoslaviji in Dunaju in iz Rima, ter zato te vesti niso v prid Jugoslaviji. Zato naj poskrbi uradni beografski tiskovni urad, da uredi poročevalsko službo za jugoslovanske liste v tujini, zlasti za dnevnik. Naši listi v tujini naj bi torej prinašali le novice, ki bi jih pošiljal uradni beografski tiskovni urad. To da bi bilo ugled Južnej Evropi v prid in ne bi se znašal puntarski duh v izseljene rojake, ki naj delajo le za prospěch jugoslovanske domovine in srečnejši bodočnosti vsega naroda. Potem je pater Zakrajski, predsednik društva sv. Rafaela, zaključil ta "prvi slovenski izseljenski kongres", ki se je vrnil ob evharističnem kongresu. Na tem "prvem slovenskem izseljenskem kongresu" je bilo zastopanih le bore malo slov. izseljenec.

Obesil se je. — V Spodnji Dobravi pri Mariboru se je obesil posestnik Jurij Janžekovič. Ko ga je našla žena, je bil že mrtev.

Grozen čin blazne matere

V Ljubljansko umobolnico so pripeljali 35-letno posestnikovo ženo Marijo Kalanovo, doma iz Gorenja vasi pri Podbrezju na Gorenjskem. V hipnem navalu blaznosti je v pondeljek po noči, ko je bil mož odsoten, vrgla dva otroka v vodnjak, kjer sta utonila. Orožniki so nesrečno arretirali, pozneje pa so odredili,

Pred nekaj dnevi v Cetu pri Celju vrgel umorjivi brezposelni krojanec Franc Cene od Št. ob Ljubji železnici. Bil je mrtev. Vzrok: beda. Dela nekaj, imel je nezakonitosti, za katerega ni moral, ko pa je tu in tam

nega delavca Leopolda Škerjana iz Radomeli pri Kamniku. Leži je v travi, na glavi je imel veliko rano, iz nosa in ust mu je curjala kri. Odpeljali so ga v bolnišnico, a težko, da bo še staliv. Kdo ga je napadel, še ni znano. Neki kmet pripoveduje, da videl dva moška, ki sta šla iz mesta, se pričkala in ubirala pot kar čez travnike. Nenadoma je eden pobral težek kamen ter udaril drugega po glavi, da se je ta zgrudil. Drugi je odšel dalje, kakov da se ni nič zgodilo, ter pustil nezavešenega na polju. Kdo bi bil napadal, ni znano in ga še niso sledili. Škerjanc leži stalno v nezavesti. Le njegova izpoved bi lahko odkrila zločinca.

GRAFIČNO DELAVSTVO BRANI SVOJO ORGANIZACIJO

Zvita taktika kapitalističnih podjetnikov

Nadaljnji razvoj dogodkov v konfliktu grafičnega delavstva s podjetniki v Dravski banovini popolnoma potrjuje našo že zadnjic izreceno domnevo, da je sunek podjetnikov naperjen trenutno predvsem proti organizaciji grafičnega delavstva in se je v drugi vrsti proti njegovim materijalnim pridobitvam.

Te dni je namreč Društvo tiskarjev izdalo na grafično delavstvo oklic, v katerem pravi, da klub iztek tarife (beri: samovoljnemu razveljavljenju!) priznavajo tiskarnarji grafičnemu delavstvu vse dobrine prejšnje tarife. In res vsebuje delavni red vse stare določbe tarife, ki se tičejo plače, doklad, dopustov, bolniških podpor itd., pač pa si gospodje pridružujejo pravco samovoljnega nameščanja, sprejemanja vajencev, nameščanja pomožnega delavstva, zniževanja plač na minimum in absolutnega odločanja v vseh sporih iz delovnega razmerja. Ne priznavajo ne zaupnikov, ne organizacije, ne intervencij ali posredovanj.

Gospodje računajo takole: Ko bo grafično delavstvo videlo, da materijalno ni prikrajšano, bo na vse ostale posabilo in odreklo pokorčino organizaciji; spriznili so bo s stanjem, kakršnega so ustvarili principali in igra je dobrijena. Toda tako nemuno pa grafično delavstvo vendar ne, da bi ne vedelo, da je delovni red, ki ni terminiran, torej od danes do jutri, za prvi dan brez vrednosti, brez vrednosti ne samo radi tega, ker ga gospodje lahko vsakih 14 dni spremene, ampak tudi, ker v slučaju spora med delavecem in delodajalcem radi prekršitev delovnih pogojev ali samovoljnega ravnanja ni instance, ki bi obvezno posredovala in odločala. Delavec, ki bi se mu zgodila krivica, bi se ne mogel pritožiti, ali k večjem pri svojem delodajalcu, ta pa bi mu prijavil rekel: "Ce ti ni všeč, pa pojdi!" Kdor bi gospodje delodajalcu ne bil po volji, bi ga enostavno izmenjal. Plače nad minimum bi kaj hitro zapisali, če ne takoj pa v teku par mesecov, v tem poslu bi si dajali pobudo drug drugemu.

Tako izgleda dobrotnost principalov pod povečalnim stekom trezrega opazovalca.

Gospodje so se hoteli pokazati taktičarji. Najprvo razbiti organizacijo, razvojiti članstvo, potem pa sedeti tudi po vseh dobrinah, ki zaenkrat milostno "veljajo tudi že nadalje". — Gospodje, nerodni ste, molite sladkorček, pa bida niste dobro skrili.

Grafično delavstvo, če kdaj, potem je sedaj treba absolutne solidarnosti. Kapitalisti vseh ver in narodnosti, so složni proti tebi, vzemši si vzgled pri svojih nasprotnikih in zmagalo boš! — Po Del. Pol.

Ali ste že narodili Prosveto ali Mladinsko list svojemu prijatelju? Je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko podljete! Ali sorodnik v domovino? Te svojemu v domovino!

Relifno delo

ustavljeni v Iowi

Relifarji morajo spreteti delo na farmah!

Des Moines, Iowa. — Relifne komisije v trinajstih okrajih države Iowе so zadnjih teden ustavile vse razdoblje delo v obvezni brezposelne delavce, naj si takoj poščajo delo na farmah. Nekateri bogati farmerji so se pritožili, da ne morejo dobiti delavcev za žetvo; obrnili so se na relifne urade za delavce, toda relifarji so odklonili delo na farmah z izgovorom, da ni stalno. To je razgotvilito relifne uradnike in ustavili so relifno delo in podporo za žetveno sezono.

Upton Sinclair in Fish sta debatirala

Chautauqua, N. J. — Upton Sinclair, bivši socialist in danes vodja "epikov", in republikanski kongresnik Hamilton Fish, ki bo morda republikanski kandidat za predsednika v prihodnjem letu, sta zadnjih soboto zvečer tukaj debatirala o vprašanju, če je "Epic" v mejah ustanove. Poslušalo ju je okrog 4000 oseb. Sinclair je dokazoval, da je njegov program "Epic" popolnoma ustaven, dočim je Fish grmeli, da je "Epic", "New Deal" in socializem eno in isto in vse troje je proti ameriški ustavi in v najbolj je, da hudič vzame vse troje! — Fish je rekel v teku debate: "Komunistov se ne bojim; če komunisti poskušajo z oboroženo vstajo, bodo likvidirani v dveh mesecih. Bojim pa se takih ljudi kot sta Upton Sinclair in predsednik Roosevelt, ki poskušata privlči Ameriko v socializem po zavetih strankih potih." Oba govornika sta se strinjala, da je "New Deal" fiasco, toda Fish je trdil, da je fiasco zaradi tega, ker je socialističen, Sinclair je pa rekel, da je fiasco zato, ker ignorira ekonomiske zakone.

Montana dobila novo politično ligo

Deer Lodge, Mont. — Progressivni poslanci in drugi so na konferenci v tem mestu zadnje dni ustavili nekakšno ne-strankarsko ligo pod imenom Montanska politična liga. Konference so se udeležili tudi zastopniki delavcev in farmerjev. Novi ligi načeljuje državni senator in direktor Farmarske unije Bernard Garrison. Liga bo sodelovala s Farmarsko unijo.

Cikaške unije in nova delavska stranka

(Nadaljevanje s 1. strani.) Detroit, Mich. — Eugene Vidal, federalni direktor biroja za komercialno aviacijo, je te dni na tukajšnji aeroplanski razstavi izjavil, da bodo kmalu na trgu aeroplani po \$700 in vsak, ki zmore avtomobil, si ga bo lahko kupil. Tedaj se začne doba individualnega letalstva, ko se bodo ljudje bolj zanimali za letala kakor za avte, je rekel Vidal. Aeroplanski po \$700 bodo tako enostavni, da ga bo lahko pilotiral vsak novinec in bodo zelo varni za spuštanje na tla ter zavarovani proti vrtincu.

Letala po \$700 bodo kmalu na trgu

Detroit, Mich. — Eugene Vidal, federalni direktor biroja za komercialno aviacijo, je te dni na tukajšnji aeroplanski razstavi izjavil, da bodo kmalu na trgu aeroplani po \$700 in vsak, ki zmore avtomobil, si ga bo lahko kupil. Tedaj se začne doba individualnega letalstva, ko se bodo ljudje bolj zanimali za letala kakor za avte, je rekel Vidal. Aeroplanski po \$700 bodo tako enostavni, da ga bo lahko pilotiral vsak novinec in bodo zelo varni za spuštanje na tla ter zavarovani proti vrtincu.

Konvencija mladinskih socialistov

Pittsburgh. — Prošli teden je prišlo v Pittsburgh večje število mladinskih socialistov na konvencijo Mladinske socialiste lige iz raznih krajev Amerike. Tajnik lige Winston Dancis poroča o velikem razmahu mladinskega socialističnega gibanja v zadnjih dveh letih tako med študenti kot tudi med delavstvom. Njeni člani so bili zelo aktivni v številnih stavkah. Glasilo The Challenge se je zvišalo v cirkulaciji za 500%. Liga povsredno veliko pozornost tudi socialistični izrazbi.

Različni cilji

Slavni francoski slikar Renoir se je dal klesati svojemu prijatelju Maillolu. Pri tem sta imela dovolj prilike razpravljati o vsem mogočem. Pogovor je nastel tudi na umetnikov najvišji cilj.

"Moj najvišji cilj," je rekel Maillol, "je ta, da bi mogel takoj izklesati žensko med šestnajstim in dvajsetim letom, kakor si je sam predstavil."

Sedemdesetletni Renoir je pa počasi odgovoril: "Moj cilj je pa rekel, da je fiasco zato, ker je bil pa zmerom, da bi znał na silikati beli ptic."

SAMOTI PRINAŠAM DRUŽBO

Jaz sem tvoja najboljša prijateljica
jaz sem tvoj Lucky Strike

SAMOTI PRINAŠAM DRUŽBO.
JAZ SEM TVOJA NAJBOLJŠA
PRIJATELJICA, JAZ SEM
TOVJ LUCKY STRIKE.

Pozabši me
Nikdar
te ne bom
najozčarala

TOBAK JE, KI ŠTEJE

Ni ga boljšega tobaka kot oni, ki je rabljen v Luckies

Copyright 1926, The American Tobacco Company

Zaroka na grobu

POVEST

Spisal Mihevc Nace

Res. Drugo jutro je Pavle vstal bolj zgodaj, šel na trg in se podal niz dol po cesti, nato čez most, in na Lancovem zavil na desno proti vodnim žagam. Tako je prispel do Mulajevje žage, je krenil naravnost proti pisarni in vstopil. Kar naravnost in kratko je povedal, da je prišel dela prosit. Gospodar ga je dvomeč močil od nog do glave, naščobil usta in odvrnil: "Delavec za delo res potrebujem, a vaše roke ne kažejo, da bi v življenju kdaj delali."

"Ne bojim se nobenega dela," se je opogupil Pavle. "Pa me vzemite za en teden na poskušnjo. Če ne bom za rabo, me lahko odpustite."

"No, prav, pa pridej jutri ob sedmih zjutraj. Zglasite se pri Jernaču; ta vam odkaže vaše delo."

Ko sta se nato dogovorila še zastran plače, se je Pavle zahvalil in odšel. Zadovoljen in vesel je hitel domov, da čim prej pove materi, da si je našel delo.

Naslednje jutro se je Pavle zglasil pri delovodji Jernaču, ki ga je takisto začudeno premeril od nog do glave in se nato obrnil proti starejšemu možu, ki je baš prihajal mimo:

"Slišiš, Jesenar, s tem fantom bosta deske skladala!"

"Prav, kar z menoj pojdi; greva na gornjo stran žage," se je glasil kratek odgovor.

Jesenar in Pavle sta dvigala deske in jih skladala v kupe. Jesenar ni nič govoril ter venomer delal. Sele ob desetih je spregovoril:

"No, pa malo počiva!"

Iz ogljene kamizole je potegnil precejšen kos kruha in ga začel mleti. Pavle se je naslonil poleg njega in ga gledal. Videl je, kako ga Jesenar od strani skrivoma opazuje, zlasti njegove roke, ki so na dlanach postale krvavo rdeče. No, dečko, ti pa še nisi dosti deski preložil, si je mislil Jesenar, a naglas je dodal:

"Kje pa si bil doslej in kaj si delal?"

Nekako v zadregi mu Pavle odvrne, da je bil ves čas v šoli in da dosedaj ni še nikoli delal z rokami.

"Težak je začetek, če si moraš sam kruh služiti, kaj ne?"

"Kaj hočete, tudi drugi morajo. Vsak mora enkrat prijeti za delo, jaz kakor drugi, če hočemo živeti," mu končno odvrne Pavle.

"Hm, pa bi naj drugega poiskal, če si žolan."

"Je že tako, drugega dela nisem dobil, sem moral pa to prijeti, kar sem dobil. Z materjo morava živeti."

"In oče? Kaj dela oče? Ali sta sama z materjo?"

"Sama. Oče je padel v vojni."

"A potem pa že. Veliko, veliko jih je vojna izplela," je zavzdihnil Jesenar.

Jesenar in Pavle sta delala naprej, dokler ni zvonilo poldan. Opoldne je šel Pavle domov. Mati mu je pripravila kosilo, ki je že na mizi čakalo. Sedel je k mizi, a predno je vzel žlico v roko, je venomer pihal v dlan. Mati je to zapazila.

"Ali te roke pečejo?"

Pavle ni ničesar odgovoril, a mati je postavila skledo mrzle vode predenj in ga boječe prijela za ramo:

"Daj, drži roke nekaj časa v mrzli vodi, in gotovo ti bo odleglo!"

Pavle je res položil roke v vodo. To mu je tako dobro storilo, da je pozabil na kosilo, le pa žlic juhe je pojedel in se vrnil na delo.

Popoldne je delo trajalo od ene do šestih. Študentovske roke Pavletovе niso bile vajene, ves dan desk v kupe skladati. Proti šestih uram se mu je zdelo, da od zapestja naprej sploh ni-

ma rok. Vsi prsti so mu tako otrpli, da jih sploh čutil ni, preko dlani pa je bil en sam mehur. Zvečer, ko je prišel domov in ko se je vse del za mizo, so mu roke ko mrtve visele ob telesu. Mati je postavila večerje predenj, a Pavle se ni zmenil zanjo, ker so ga roke takobole, da niti žlice ni mogel držati; ona pa je dobro vedela, kaj mu je, in z njim vred čutila bolečino, toda ni se mu upala ničesar reči.

"Pavle, ali ne boš nič jedel?" se je naposled ojunacila. "Večerja bo mrzla!"

"Res, ne bom jedel, mati, nič mi ne diši, le truden sem. Kar spet pojdem."

Pavle je od utrujenosti takoj zaspal, mati pa je tiho in oprezzo sedla poleg njegove postelje in ga skrivoma in ljubezni opazovala. On edini ji je ostal, zato ga je zelo ljubila. Nenadoma je s strahom opazila, da ima mehuraste dlani, in zasmilil se ji je v srce. Zoper se je spomnil svojega rajnega moža in si mislila: "O, če bi on to videl . . . Že tako ga je rad imel. V oči sta ji stopili solzi. Odprla je zelo staro omaro, v kateri se je navzic revčilni blestelo belo in lepo urejeno perilo, vzelaz iz nje čisto brisačo, jo pretregala na dvoje, oba dela namočila v mrzli vodi in ju previdno ovila okrog Pavletovih rok. Ko je to opravila, je tudisama legla k počitku, poprej pa je še sklenila, da ga ne pusti več na delo.

Predvidobi se, je Pavle zjutraj najprej pogledal na uro. Bila je že šest. Hitro je vstal in se rahlo umil z bolečimi rokami, za katere pa se ni preveč zmenil.

"Pavle, ostan doma! S takimi rokami vendar ne boš delal," se oglaši mati.

"Ne mati, kaj pa bodo misili o meni, če izstanem! Se bom že privadil in utrdil," je oporekel, naglo popil kayo, kruh pa vtaknil v žep in odšel na delo. Zopet sta s starim tovaršem deske v kupe skladala in nič govorila. Sele ob desetih sta zopet sedla poleg skladovnice in načela vsak svoj kos kruha.

"No, kako je? Roke niso vajene tega dela, kaj ne?" ga vpraša njegov starejši tovarš.

"Vidiš, tako kožo moraš imeti kakor jaz, potem pa gre," je še dodal in se režal, moleč mu svojo žilavo dlan.

"Očka, vse še pride! Človek ne sme biti preveč mehkuzen. Res me boli, pa se tolažim, da me ne bo dolgo," se je odrezal Pavle, ki so ga pri tem tako roke skelele, da bi najrajsi vpil.

IV.

Pri mizi sedi starejši gospod z dolgo, častitljivo in s srebrnimi nitkami prepleteno brado — gospod Reiter, ravnatelj gozdarskega urada grofa Thurntaxisa. Pred njim stojita dva nadgozdarja, ki mu poročata o delovanju v svojih revirjih. Nadgozdar Lešnik je poročal o delovanju nadgozdarja Steina v bistriškem revirju in ga obenem opraviceval, čes, da danes ni mogel sam priti, ker so tam vsi delavci stropili v stavko, tako gozdni kakor tudi delavci na žagah.

"Ali žage ne režejo in sploh stoje?" je začudeno spraševal ravnatelj Reiter. Oba nadgozdarja mu to potrdita.

"A zakaj so delavci stopili v stavko?" je hotel vedeti ravnatelj. Toda komaj je to izpregovoril, je vstopil uradnik iz prednje sobe in naznanil:

"Zunaj čakajo trije delavci in prosijo, če bi jih sprejeli, gospod ravnatelj."

"Odšod so, iz katerega revirja?"

"Iz bistriškega, gospod ravnatelj."

"No, to je pa ravno prav, da se lahko sam prepričam o vzkrokih stavke. Kar pridejo naj!"

(Dalej prihodnj.)

slim, da je bilo garjevim melanolikom težko sedeti in gugati se in da tisti, ki so se vrtili na vrtljaku štiri ali pet ur nepretrgoma, so bili gotovo nekoliko razburjeni, rad bi pa vedel, kaj bi se zgodilo z zdravnikom, če bi bil deležen svojega lastnega lečenja.

Gerdt Lyman je začudeno poslušal blazneža. Ce ga je profesor Freudenthal zapri zaradi oči in videti, je bilo, da bi rad pokazal na svojem gostitelju, kako misli zadaviti profesorja Freudenthalja. Ce bo Gerdt Lyman kdaj srečal profesorja Freudenthalja, mu pove nekaj besed na lastno pest. Da ga je zapri tako slabo, da je prisel norec na streho in zlezel skozi okno k mlajšemu profesorjevemu kolegi sredi noči, to je bilo nedopustljivo. Sicer se je pa mimo grede začudil, da sta se blazneževi in profesorjeva življenjska pot križali tu v Gdinji.

Zapreti človeka zato, ker preveč potuje, — je nadaljeval gost Gerdt Lyman, — ce to ni blaznost, potem pa res ne vem, kaj je blaznost. To je isto, kakor bi dejal ribi: abnormalno je biti v vodi, kakor si ti, moraš se torek opogumiti in živeti na suhem. Pred sto leti so lečili zdravnik melanoliko s tem, da so ljudem vbrizgalni garje ali pa so jih pustili dovolj dolgo voziti na vrtljaku. Lahko si mi-

— je dejal bradač. — Vi ste mi všeč. Ali sem tudi jaz všeč vam?

— Všeč ste mi bili od prvega trenutka, — je odgovoril Gerdt Lyman.

— Ze od prvega trenutka? — se je začudil blaznež. — Saj sem vendar stisnil za vrat.

— To nič ne de, — je odgovoril Gerdt velikodušno. — Všeč ste mi vedno bolj, to vam povem odkriti. Tako torej, zdaj sva dobra prijatelja.

— Najboljša na svetu.

— To je bilo rečeno lepo, zelo lepo. Razumeti torej, da bi me prijeli, če bi bil kolovratil po mestu. Gotovo me pregnajo.

Goldschmidt, zver in profesor,

— vem, kaj morem pričakovati.

Toda to nič ne de, samo da

ste moj dober prijatelj. Ju bom

že pretentatal. Ne bom hodil po mestu. Kar pri vas ostanem.

Gerdt Lyman je prebledel. To je bilo hujše, kakor je pričakoval.

— Pri meni ostanete . . .

— Da, ali imate kaj proti temu?

Gerdt Lyman je naglo pomisli. Ce je bilo kaj na svetu, cesar si ni želel, je bilo to nadaljevanje stika s tem eksemplarem človeškega pokolenja za enočasno več, kakor je bilo nujno potrebno. Da bi se ga odprel, je bil pripravljen na vse, na laž, na krivo prisego in celo na umor.

Toda bil je brez moči. Blaznež je bil mnogo močnejši telesno, za duševno premoč Gerdt Lymana je bil pa slep. Razmlajanje Gerdt Lymana ni zapustilo sledov v blazneževi zavesti, pač so pa bili zapustili blazneževi prsti tem globlje sledove na vrati Gerdt Lymana. Kaj za boga naj počne?

— Kaj torej? — je dejal blaznež z mirnim začudenjem. — Misliš sem, da ste dejali, da sva dobra prijatelja. Ali mi nočete storiti tako enostavne usluge, kakor skrbiti me pri sebi?

— Seveda hočem. Bolj vroče želite nimam.

— Toda zdelo se mi je, da ste oklevali z odgovorom.

Gerdt Lyman je šinila v glavo srečna misel.

— Samo v vašem interesu. To je hotel. Ne razumem, kako hočete preprečiti, da bi vas služičad ne opazila, ko bo pospravljala sobo.

Blaznež se je ozril po sobi.

— Hotel? — je zamrmljal ves potr, — hotel, to je nekaj drugač.

Gerdt Lyman je že mislil, da je rešen, ko se je blaznežu naenkrat zjasnil-obraz in pokazal je na okno.

— Nikjer ni rečeno, da me mora služičad opaziti. Saj lahko klezem na streho.

— Tam bi vas mogli opaziti sosedje.

— Mislim bodo, da sem krov — ne, že vem. V tistole omare klezem. Kar v omaro se skrijem.

— V omaro se skrijete? — je ponovil Gerdt Lyman, — toda kje boste spali? Tu je samo ena postelja.

Spal bom kar na tleh. Saj mi vendar lahko posodite blazinico za zglavje.

— Na tleh boste spali? — je ponovil Gerdt Lyman ves iz sebe.

— Kaj pa jed? Kdo vam bo dajal jesti?

— Oh, toliko pomislikov imata, — je dejal blaznež očitajoče.

Clovek bi mislil, da se me hočete odkrižati. Zakaj bi se ne more naročiti, naj vam prinašajo hrano v sobo?

Gerdt Lyman je viden vloga, ki jo je moral igrati.

— Zato, — je dejal, — ker je treba vse, kar se naroči v sobo, plačati v gotovini. Jaz sem pa siromašen. Denarja skoraj sploh nimam.

— Ne, veste kaj, bili bi neotesani, če bi ne bili komični, — je vzkliknil bradač in se sočutno ozrl na svojega gostitelja.

— Kaj si prav za prav mislite o meni? Mar mislite, da se hočem obesiti na vrat siromaku in dovoliti vam plačevati zame? Počabili ste že, da sem vam obljubil dvajset tisočakov od svojega

milijona. Dvajset tisočakov! Kar obljubim, tudi izpolnil.

— Seveda, — je dejal Gerdt Lyman in se nehote ozrl na testo.

— Premočno je dovolj dobiti v bovu zdaj . . . Ne, ne! Ne zmorem več

te komedije! Kakšen šment me le veže na to tetu! Pokazala je bom vratra . . .

Pavel je skomignil z rameni.

— Saj veš, kako je, ljuba Genevieve!

Mislil, da bi bil jaz si cer . . .

In ti njeni obiski! Toliko izdatkov imava vselej, kadar pride, da ji pošteno postreževa. Se

Frederic Boutet:

Teta Angelika

Kakor mora je ležala teta Angelika na zakonu mladih dveh Landierjev.

Pavel Landier se je z devet in dvajsetim letom poročil z dvajsetletno Genevieve Alliartovo. Bil je preprost č